

Вікторія Абовян,
Анна Яковлева

МОВНІ НОВОТВОРИ В СЬОГОДЕННІ УКРАЇНЦІВ

Повномасштабна війна росії проти України є свідченням честі та хоробрості нашого народу перед усім світом. Водночас ми зробили внесок у розвиток світової новітньої історії, а також поповнили сучасну українську мову військовими неологізмами.

У статті «Новітні сленгізми-неологізми – мовне віддзеркалення війни» Тарас Кремень зазначає, що в нинішній ситуації, яка склалася в Україні, абсолютна новизна як за формою, так і за змістом характерна для неологізмів. Вони стосуються нових реалій, ідей та чеснот, що відомі всім українцям. Крім того, підкреслюють унікальні якості своїх авторів: образне мислення, здатність переосмислювати реальність і чудове почуття гумору, що призводить до постійної появи нових метафор чи метонімів, а також розширення попередніх або обмежених значень слів тощо [7]. Хоча багато з них, зокрема військова термінологія, як-от «**200 (двохсотий)**», походять з радянських часів, зараз вони вживаються набагато частіше, ніж до конфлікту [8].

Дослідженням запропонованих новоутворень займалися: Анастасія Левкова [8], Олеся Бойко [3], Еліна Коновалюк [6] та Тарас Кремень [7]. Наша розвідка побудована на джерельній базі неологізмів, які утворилися в період з 2014 року по сьогоднішній день. Також маємо перед собою завдання виявити та угрупувати всі різновиди новітньої лексики нашого народу, подати їх тлумачення.

Іменники на позначення політичного устрою:

Сучасна форма нацизму «**рашизм**» відноситься до філософії та поведінки насильницького російського шовінізму, який прагне знищити українську націю та її суверенітет: *«Рашизм – це різновид політичного режиму, а також радикальна авторитарна політична ідеологія, характерними ознаками якої є сильний культ особи, мілітаризм, тоталітаризм призначений для об'єднання земель через проведення гібридних війн або повної руйнації. Це ідея «русского мира», що полягає у знищенні інших цивілізацій з високорозвинутою культурою, яка ґрунтується на тваринності стосовно інших»* [2]. Сучасний словник фіксує навістіть цього слова: фашизм в Росії відомий як **РАШИЗМ** -у, ч. (від англійських слів «Росія» (Russia, «Раша») і «фашизм»). Соціально-політичні переконання авторитарного режиму [4]. Поруч з'явився синонімічний неологізм *«терраша»* – російська федерація як держава-терорист.

Іменники на позначення одягу:

Для кращого маскуванню військові використовують спеціальну

форму, яка має найменування «*мультик*», «*мультикам*», «*пiксель*», «*термуха*» – сучасний військовий одяг з відповідним орнаментуванням; «*педали*» – військове взуття [7].

Іменники на позначення людей, які своїми вчинками залишили слід в історії:

1. З негативною конотацією використовується узагальнене найменування російських письменників «*толстоєвські*».

2. «*арестовлення*» вживаємо для вираження заспокійливих повідомлень [5].

Для того, аби підтримати армію українці жертвують кошти. З-поміж усіх відзначився Сергій Притула, який відкрив «банку» та за 3 дні зібрав 600 мільйонів гривень. З цього моменту сформувався новотвір «*притУлити*», що означає жертвувати гроші на армію. Синонімічним до нього є «*донатити*» [8]. На позначення осіб, якісь щось марно обіцяють або ж вдають лише стурбованість, українців послуговуються таким словами, як «*макронити*», «*шольцити*».

Ми звернули увагу на те, що багато термінів, згаданих вище, є питомими, тобто вони створені з використанням українських коренів та/або префіксів, суфіксів та/або закінчень. Незважаючи на іншомовне коріння, навіть макронити та шольцити відрізняються своїм українським закінченням. Людину називають «*пушкіністом*», якщо вона обожнює та цінує російську культуру та підтримує додачу багатьох імен російських культурних символів (письменників, музикантів тощо) в українську топоніміку, назви навчальних закладів та шкільні програми [8].

Іменники на позначення людей відповідно до їхньої позиції:

Термін «*бульбафюрер*» притаманний самопроголошеному президентові Білорусі Олександрю Лукашенкові. На тій нещасній землі також відбувається в котре загальна мобілізація, тому таких представників найменують «*мобіками*» «*чмобіками*», тобто, мобілізовані громадяни.

Термін «*гауляйтер*» стосується місцевої влади, яка наглядає за окупаційною адміністрацією території, міста чи села. «*Аватар*» – означає «військовий, що любить випити алкоголь»; синонім – **семисотий**. Відповідно до скалькованого перекладу утворилася нова лексична одиниця «*бавовна*» – вибух у росії, який виник у наслідок чогось (*Ой, розвідка каже, що про виконавців цих вибухів можна буде говорити після нашої перемоги, тому не говоримо*).

Іменники на позначення військових засобів знищення ворога.

У словнику сучасної української мови слово **ПТАШКА** зменшено-пестл. до *птаха* і *птаха*, але у сьогоденні це слово позначає *дрон*, *літак*, *вертоліт* [4]. Аби надати утаємничення/маскування для військових знарядь оборони використовуються лексеми із значенням назви *тварин*: «*собака*» – вертоліт Мі-24; «*муха*» – ручний протитанковий гранатомет (РПГ); «*покемон*» – кулемет Калашникова модернізований; «*їжак*» –

найпростіше протитанкове загородження у вигляді об'ємних шестикінецьних зірок з металу; *речей*: «сапог» – станковий протитанковий гранатомет (СПГ); *осіб*: «дашка» – кулемет Дегтярьова-Шпагіна; «бандеромобіль» – 1. Український цивільний автомобіль зі зброєю; 2. Український саморобний броньований автомобіль.

Дієслова на позначення нищення техніки окупанта:

1. «забайрактарити» означає знищувати визнані літаки противника та його техніку. Крім того, важливо звернути увагу на фрази «заенлоїти», «застінгерити» і «заджавелінити», які можна порівняти із роботою знищення окупантів за допомогою відомих керованих ракет, зенітно-ракетних комплексів або протитанкових ракетних комплексів;

2. «задвухсотити», «затрєохсотити», «присвітити» – завдати втрат ворогові: поранити чи ліквідувати.

3. слово «заукраїнити» визнано ukrained («Russia has been ukrained» – «Росія була українізована») в Urban Dictionary англійських сленгових слів і фраз. У відповідь на широку ворожість рашистів проти українського народу виникла «українізація». Визначення терміну таке: «спроба відібрати щось силою в невинного і отримати жорстоку відповідь [5].

4. «відкобзонити» – вбити (лише про росіян), лесичними синонімами слугують слова: «відмінусувати», «мінуснути»;

5. «відхаймарсити» – використання хаймарсів для вигнання та нищення загарбників. Синоніми (пов'язані з технікою): «стінгерити», «джавелінити», «байрактарити»;

6. для позначення назви подій, що повторюються знову і знову використовують назву села Чорнобаївка, Херсонської області у так словосполученнях як: «ефект Чорнобаївки», «чорнобаїти», «день Чорнобаївки», «Чорнобаївський трикутник»: «13 квітня я побачила супутникові знімки скупчення російських військ. Там була закопана техніка та окопані позиції, але мої [сім'я] не захотіли йти до підвалу. Я кажу, що сьогодні наші вдарять. Так і вийшло, була 15 серія «Чорнобаївки» [6]. Розгортання боїв у районі Чорнобаївки, де бійці ЗСУ вкотре завдали смертельного удару окупантам, вважається сенсацією. Все це можна пояснити тим, що село є в'їздом до Херсона, чим і здається таким привабливим для загарбників. Фраза «чорнобаїти» означає величезну здатність постійно вчиняти одну й ту саму безглузду поведінку, яка має тяжкі та болісні наслідки. «Чорнобаїти» – 1) здійснювати артилерійський чи ракетний удар; 2) вперто продовжувати робити ту ж помилку.

Зрозуміло, що якою б неупередженою не була ситуація, війну не можна назвати нейтральною обставиною у нашому житті. Натомість військові неологізми свідчать про глибину української мови, про гостроту розуму нашого народу, про його здатність зберігати стрій, настрої, дух і волю. Окрім того, вони демонструють здатність до точного аналізу ситуації, детального спостереження та характеристики дії. Тим не менше,

мовне реагування на свіжі воєнні ситуації є надзвичайно важливим кроком у розвитку української мови та нації. Кожне нове слово – це відображення виграної битви, смак тріумфу, іронія та дотепність хоробрих сучасників, а також надзвичайне бажання перемогти. Слово має силу! Борімося і переможемо!

Список використаних джерел

1. 10 неологізмів, які породила війна росії проти України. URL: <https://osvitoria.media/experience/10-neologizmiv-yaki-porodyla-vijna-rosiyi-protu-ukrayiny/> (дата звернення: 16.03.2023).
2. Беккер О. Рашизм як прояв тваринності проти людства і людяності. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/03/09/rashyzm-yak-proyav-tvarynnosti-protu-lyudstva-i-lyudyanosti/> (дата звернення: 20.04.2023).
3. Бойко О. Абетка повномасштабної війни: які слова ввійшли вжиток і чому. URL: <https://chytomo.com/abetka-povnomasshtabnoi-vijny-iaki-slova-vvijshly-v-uzhytok-i-chomu/> (дата звернення: 17.04.2023).
4. Горох. Словник тлумачення. URL: <https://goroh.pp.ua/Тлумачення/> (дата звернення: 17.04.2023).
5. «Заукраїнити». Нове слово в Urban Dictionary та його значення. *Нова Доба*. URL: <https://novadoba.com.ua/380696-zaukrayinyty-nove-slovo-v-urban-dictionary-ta-jogo-znachennya.html> (дата звернення 23.03.2023).
6. Коновалюк Е. «Добрий ранок» під дулом автомата: як росіяни кошмарять легендарну Чорнобаївку. *Українська правда життя*. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/06/21/249184/> (дата звернення: 23.03.2023).
7. Кремінь Т. Новітні сленгізми-неологізми – мовне віддзеркалення війни. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3490258-novitni-slengizmineologizmi-movne-viddzerkalenna-vijni.html> (дата звернення: 20.04.2023).
8. Левкова А. Слова війни: письменниця про мову воєнного часу. *The Ukrainians*: веб-сайт. URL: <https://theukrainians.org/slova-vijny/> (дата звернення: 20.04.2023).

Володимир Арен'єв

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасний освітній простір характеризується новою парадигмою освіти. На мою думку, вона заснована на індивідуалізації і диференціації освіти, варіативності та альтернативності освітніх систем, прогностичності та адаптованості до змінних умов соціально-економічного середовища,